

**TEODORA FONOVIĆ CVIJANOVIĆ, MAJDA ČOLAK,
VANESSA VITKOVIĆ MARČETA**

Filozofski fakultet, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Jezik i pravopis bujskoga *Hrvatskoga glasa*

U Bujama je od 1947. do 1955. u kontinuitetu izlazio tjednik *Hrvatski glas*. S obzirom na to da Bujština pripada onome dijelu Istre gdje su dvojezičnost i utjecaj talijanskoga jezika specifičnosti do danas, važnost se publikacija na hrvatskome jeziku ogleda i u svojevrsnome opismenjivanju stanovništva. U radu se analizira pravopis i jezik tjednika po razinama; od fonološke, morfološke, tvorbene, sintaktičke do stilske te se u obzir uzima i vrijeme izlaženja lista. Posebnu se pozornost pridaje temama koje se više ili manje izravno dotiču jezika i odnosa s talijanskim jezikom, kao osobitostima istarskoga podneblja.

Ključne riječi: Istra, *Hrvatski glas*, jezik, pravopis.

1. Uvod

U radu se istražuje jezik i stil *Hrvatskoga glasa*, tjednika koji je izlazio na Bujštini neprekidno od 1947. do 1955. godine. Analizirani su svi objavljeni brojevi (ukupno 313) s namjerom da se utvrde pravopisna, jezična i stilska obilježja lista te da se usporede s normom toga doba, ali i da se pokuša razaznati odnos prema hrvatskome i talijanskome jeziku na dvojezičnome području u vrijeme Slobodnoga teritorija Trsta.

Pri istraživanju smo ponajprije detaljno pročitali korpus i zabilježili jezične posebnosti. Dosljednosti smo potom podijelili i obradili po razinama: slovopisnoj, pravopisnoj, morfološkoj, tvorbenoj, sintaktičkoj, leksičkoj i stilskoj, a zatim smo ukazali na pravila i preporuke onovremenih normativnih priručnika. Zbog složene sociolingvističke slike tadašnje Bujštine, posebna se pozornost posvećuje tekstovima u kojima se spominje jezik i iz kojih se može razabrati jezična politika poslijeratnoga vremena.

2. O *Hrvatskome glasu*

Specifična politička slika na Bujštini nakon Drugoga svjetskog rata ogledala se najjasnije u jeziku stanovništva. Nakon dugotrajne talijanizacije stanovništva između

dva rata malo je domaćega stanovništva znalo hrvatski jezik, a bilo je i malo prosvjetnih radnika koji su njime govorili. *Hrvatski je glas* u takvoj klimi imao višestruko važnu ulogu: širio je dominantne političke ideje toga doba, prenosio je podatke i savjete vezane uza svakodnevni život, tekstovima o kulturi podržavao je kulturni razvoj sredine i rad amaterskih kulturno-umjetničkih društava te je iz tjedna u tjedan donosio hrvatsku pisanu riječ.

Sva su važna zbivanja na Bujštini u osam godina izlaženja detaljno prikazana u *Hrvatskome glasu*. Izlazio je tjedno, na četiri ili šest stranica, osim za važnih političkih promjena (primjerice rješavanja tršćanskoga pitanja) kada je izlazio dnevno u kraćem obliku. Tekstove *Hrvatskoga glasa* pisali su novinari amateri, a urednika je bilo pet: Ivan Turković, Ratko Perić, Anton Petretić, dr. Ljubo Prosen i Borivoj Tadić. List je tiskan najprije u Trstu, potom u Kopru te u konačnici u Gradskoj štampariji u Puli.

Zaglavlje lista, koje se mijenjalo nekoliko puta, također je odraz vremena u kojemu je list izlazio. Prvo zaglavlje, *Tjednik Hrvata tršćanskog teritorija* (misli se na Slobodni teritorij Trsta) izmijenjeno je 1950. godine u *Glasilu narodnog fronta za Kotar Buje* te krajem iste godine u *Organ STAU-e Kotara Buje* (Slavensko-talijanske antifašističke unije). Zaglavlje je posljednji put promijenjeno u ožujku 1953. godine u *Organ SSRN Kotara Buje* (Socijalistički savez radnog naroda). List je ugašen 1955. godine nakon punih osam godina izlaženja.

3. Jezične i pravopisne značajke *Hrvatskoga glasa*⁶⁹

U pravopisnoj i jezičnoj interpretaciji koristili smo se normativnim priručnicima koji su u to vrijeme bili na snazi⁷⁰ kako bismo ustvrdili jesu li jezik i pravopis glasila bili u skladu s normom, a gdje gdje smo posegnuli i za starijim normativnim priručnicima koji su mogli biti relevantni za određena jezična pitanja.

3.1. Slovopis

Na početku je izlaženja ovoga lista grafem *đ* potvrđen isključivo kao dvoslov *dj*, iako je grafijski sustav još od Brozova pravopisa (Broz 1892) nedvosmislen te je i u tadašnjim Boranićevim pravopisima naveden samo grafem *đ*. (Boranić 1947 i 1951)

69 U istraživanje nisu uključeni književni tekstovi, literarni radovi učenika Bujštine, rubrike na dijalektu i stripovi.

70 To su: *Pravopis hrvatskoga ili srpskoga jezika* D. Boranića (⁹1947; ¹⁰1951), *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika* M. Hraste i S. Živkovića (1950), *Gramatika hrvatskoga ili srpskog jezika* I. Brabeca, M. Hraste i S. Živkovića (1952) te *Rječnik stranih riječi, izraza i kratica* B. Klaića (1951).

Navest ćemo nekoliko primjera: *između* (1/1, 2/6, 20/1, 54/1, 149/4)⁷¹, *takodjer* (2/1, 14/2, 33/2, 235/1), *rodjendan* (3/1), *rdja* (6/3), *djaci* (11/3, 26/4, 187/2), *medjutim* (21/1, 30/4), *uredjaj* (23/4), *među* (25/4, 45/1, 134/2), *groždje* (68/2), *gradjanin* (235/1), *medjudržavni* (308/1). Dugo osporavano tzv. „precrtano d“ (Samardžija 2014: 104), koje je prvi upotrijebio Daničić 1878. (Badurina 1996), u korpusu je prvi put potvrđeno tek u broju 47: *izgrađene, izgrađuje, prilagođenim, predviđa* (47/4). Primjećujemo da dvoslova, iako u manjoj mjeri, ima i nakon toga, i to najčešće u naslovima, pa možemo pretpostaviti da je problem bio tehničke naravi.

3.2. Pravopisna razina

3.2.1. Interpunkcijsko načelo

Čitajući starije brojeve *Hrvatskoga glasa* odmah upada u oči količina zareza, što lako možemo povezati s gramatičkim interpunkcijskim načelom, koje poštuje gramatičku, odnosno rečeničnu strukturu i dosljedno razdvaja „sastavne dijelove složenih rečenica.“ (Badurina 2017: 33) U posljednjim godištim izlaženja lista ipak prevladava logičko interpunkcijsko načelo, u kojemu „nema više automatizma u pisanju interpunkcijskih znakova.“ (Badurina 2017: 33) Budući da danas nije uobičajeno, navest ćemo nekoliko primjera gramatičkoga načela: *Naši seljaci znaju, da rdja uništava žito, ali ne znaju, kako se svake godine vodi strahovita borba na smrt i život između žita i rdje.* (6/3), *Dan je bio upravo tako divan, da se ljepši nije moglo željeti.* (49/2), *Poznato je, da je zrak smjesa raznih elemenata.* (85/4), *Pao je, jer je volio slobodu.* (127/2), *Otkup poljoprivrednih proizvoda provodio se tako, da su se poduzeća takmičila, tko će ponuditi veću cijenu, ne vodeći računa o kvaliteti otkupljenih proizvoda.* (309/2).

3.2.2. (Ne)sastavljeno pisanje negacije kratkoga oblika glagola *htjeti*

Kao i danas, pitanje o (ne)sastavljenome pisanju negacije kratkoga oblika glagola *htjeti* bilo je dvojbeno i u istraženoj građi pa imamo nesastavljene inačice: *ne ću* (21/4, 142/1, 218/2), *ne će* (18/1, 36/4, 46/1, 48/4, 85/3, 105/2, 128/1, 130/4, 130/6, 137/4, 140/2, 160/2, 166/2, 168/3, 194/6, 220/2, 226/1, 227/2, 257/4, 290/1, 310/2), *ne ćemo* (94/3, 104/1, 119/5, 133/2, 136/3, 137/1, 139/1, 140/8, 146/5, 168/1, 203–204/1, 211/1, 216/1, 219/1, 220/1, 227/5, 256/4), *ne ćete* (160/4, 174/1, 210/3); ali i sastavljene: *neću* (2/3), *nećemo* (1/2, 50/4, 84/1), *neće* (5/2, 20/1, 86/4, 133/5, 150/1,

71 Budući da su brojevi glasila konsektivni i neovisni o godinama u kojima su izlazili, bilješke sadrže najprije broj *Hrvatskoga glasa*, zatim stranicu na kojoj se što nalazi.

151/1, 179/1). Norma je još uvijek propisivala nesastavljeno pisanje. (Boranić 1947 i 1951; Florschütz 1940)

3.2.3. Dentalni okluzivi ispred afrikata

Pisanje je dentalnih okluziva ispred afrikata u korpusu dvojako, iako prevladavaju primjeri u kojima dolazi do njihova ispadanja: *zadaci* (13/2, 27/2, 47/1, 57/1, 70/2, 98/1, 118/2, 166/1, 235/2, 247/1, 290/2, 308/2), *dodaci* (16/2), *počeci* (16/4), *nedostaci* (18/1, 53/2, 68/1, 150/2, 234/2, 271/4), *ocu* (18/3), *suci* (56/4), *podaci* (70/4, 87/4, 100/3, 203–204/3, 232–233/1), *gubici* (78/4), *izdaci* (150/4, 232–233/1, 289/4), želucu (75/3). Navest ćemo i potvrde zadržavanja dentalnih okluziva ispred afrikata: *u bitci* (30/4), *nedostatci* (69/2, 141/6, 184/1), *desetci* (77/1, 293/1), *ostatci* (119/2), *zadatci* (148/2, 241/1, 241/2), *gubitci* (152/4), *metcima* (190/3, 191/3), *trenutcima* (196/3), *podatcima* (260/1). Hraste i Živković smatraju da *d* i *t* ispred afrikata ispadaju jer su „afrikate složeni glasovi, u kojima se već nalaze glasovi *t* i *d*.“ (Hraste i Živković 1950: 46) S tim je u skladu i *Gramatika hrvatskosrpskoga jezika*, ali uz primjere ispadanja suglasnika kod *počeci*, *gubici*, *izuzeci*, *zadaci*, *dobici*, dodaje i dvostrukost u *bici* i *bitki*. (Brabec i dr. 1952) I pravopis potvrđuje ispadanje u ovim primjerima: *mladac*, *mlatac*, *ledac*, *otac*, *svetac* i *sudac*. (Boranić 1947 i 1951)

3.2.4. Složenice s vezanim osnovama

Kroz povijest je hrvatskoga pravopisanja bilo kolebanja oko pisanja složenica s vezanim osnovama, što potvrđuje i korpus, pa ima primjera nesastavljenoga i sastavljenoga pisanja te pisanja sa spojnicom. Polusloženice su potvrđene u ovim primjerima: *autoškolu* (170 i 171/7), *radio-stanica* (29/3, 60/4), *radio-aparati* (77/4), *radio-amaterstva* (135/2), *kino-dvorana* (48/3, 103/2), *kino-predstave* (103/2, 178/4), *foto-papira* (64/3), *foto-aparat* (113/4), *helio-uređjaja* (23/4), *auto-park* (294/3), *radio-antene* (310/5). Primjeri su složenica sljedeći: *autopoduzeće* (28/4, 163/1, 190 i 191/4, 116/3), *autogaraža* (82/2), *radiostanica* (144/4), *kinoaparatura* (107/2), *fotoaparat* (44/4), *fotoindustrija* (64/3), *hidrocentrale* (81/1, 134/3, 148/3, 165/3), *fotoreportere* (311/3). Primjeri su nesastavljenoga pisanja: *kino predstava* (48/3, 211/6), *kino poduzeće* (61/2), *kino dvorana* (103/2, 309/2), *helio (t. j. sunčani) uređjaj* (23/4), *auto školu* (128/2), *auto poduzeće* (130/1, 140/5), *radio aparata* (168/4, 212/4), *foto studio* (203–204/6), *radio smetnje* (308/6). Zanimljivo je da se norma ovime počela baviti tek 60-ih godina 20. st., a može se pretpostaviti da je razlog tomu što velik broj takvih primjera prije nije bio u široj uporabi.

3.2.5. Pisanje stranih naziva

U korpusu se nazivi⁷² iz drugih jezika pišu na dva načina: izvorno te onako kako se čitaju. Boranić navodi da, za razliku od općih imenica, vlastite zadržavaju izvorni oblik, eventualno se zamjenjuje tuđe slovo kojega „u štampi nema“ našim najrodnijim slovom. (Boranić 1947: 33; 1951: 35) Međutim, dalje navodi kako se u ćirilici vlastita imena pišu po izgovoru te u latinici „prema potrebi.“ (Boranić 1947: 34; 1951: 35) Dovoljno je navesti da se i prezime našega pjesnika piše na dva načina: *Gervais* (12/3, 16/3, 34/3, 105/1) i *Žerve* (38/4, 40/3, 41/3), bez ikakva reda ili pravila. Imamo tako i *Washington* (35/8, 82/4, 181/1) i *Vašington* (48/4, 99/3, 143/3, 269/1), zatim *Reuter* (66/4) i *Rojter* (60/4), *New York* (87/1) i *Njujork* (43/4, 80/1, 241/1, 288/5), *Eisenhower* (182/4, 227/1) i *Ajzenhauer* (146/4, 286/1) itd.

3.3. Morfološka razina

3.3.1. Sklonidba pokrata

Nakon Drugoga svjetskog rata pod utjecajem političkoga nazivlja pojavljuju se brojne pokrate. Osim što smo potvrdili i nekoliko načina njihova pisanja (s točkama i/ili bjelinama i bez njih), njihova je sklonidba podosta šarolika. Izdvojili smo nekoliko obrazaca. Prvi je pisanje velikim slovima sa spojnicom i nastavkom: *AVNOJ-a* (1/1), *SSSR-u* (1/4, 100/3, 206/4), *AFŽ-a* (7/1, 29/4), *NO-a* (22/2, 128/1, 147/2, 247/2, 307/3, 308/1), *SSRN-a* (254/2, 291/1). Drugi je pisanje velikim slovima s točkama, spojnicom i nastavkom: *N.O.-a* (1/2, 6/2), *N.O.-a* (5/3, 15/4), *A.F.Ž.-a* (13/2, 62/6), *K.N.O.-a* (134/2), *M.N.O-ima*, *I.O.N.O.-a* (147/6). Brojni su i primjeri bez sklonidbe: *vanjskih poslova SAD* (16/1, 127/3), *između SKP i KPJ* (20/1), *ustava FNRJ* (66/1), *iz STT* (68/2), *vlasti SSSR* (78/4), *predsjednika SRZ* (166/2), *likvidaciju SRZ* (196/2), *u UN* (292/1), *odluka OUN* (308/1). Nedoumica je očito bilo pa sljedeći pravopis, novosadski, 1960. uvodi i poglavlje o njima s popisom sklonjivih i nesklonjivih pokrata.

3.3.2. Sklonidba stranih imena

Sklonidba je stranih imena uglavnom problematična kod onih primjera koji su preuzeti bez prilagodbe, odnosno čuvaju izvornu grafijsku strukturu, a zanimljiva je i zbog međupovezanosti gramatičke i pravopisne norme jer „posebnosti gramatičke norme postaju pitanje pravopisne norme.“ (Ćužić 2015: 167) Postoji nekoliko kategorija

72 O stranim će nazivima biti riječi i u dijelu o njihovoj sklonidbi.

koje bismo mogli izdvojiti u korpusu. U prvoj je sklonidba stranih imena po uzoru na pokrate, sa spojnicom i nastavkom: *Franzoni-a* (5/1), *Togliati-a* (11/1), *status quo-a* (60/4), *Verdi-a* (235/2), *Sellasi-u* (240/1). Ima primjera u kojima se sklanja samo prezime: *Henry Wallacea* (6/4), *Kuen Hedervarija* (142/1). Kod nekih se primjera umeće intervokalno *j*, što je i pravopisno bilo korektno (Boranić 1947: 36; 1951: 37): *De Gasperijeva vlada* (12/4), *De Gasperija, u Filadelfiji* (14/4), *Manifest Cuchija* (90/3), *U Nju Delhiju* (286/1), a kod nekih, pak, ne: *De Gasperia* (13/4), *Magnania* (90/3), *U Karačiu* (247/1). Neujednačenosti se jasno vide i u primjerima: *u Riu de Žaneiru* (52/4) i *u Rio de Janeiru* (56/4); *U New Yorku* (165/4, 309/1), *u Njujorku* (74/4) i *u New-Yorku* (77/4); *U Los-Anđelosu* (267/5), *iz Los Anđelosa* (288/5).

3.3.3. Kolebanja u rodu imenica

U korpusu ima primjera kolebanja u rodu imenica *osnov(a)*, *posjet(a)* i *front(a)*. Primjerice, ima i *front* i *fronta*, što je za ono vrijeme bilo i normalno (Brabec i dr. 1952: 38), no u Klaićevu je rječniku iz 1951. ova imenica samo u ženskome rodu. Jednako tako, navest ćemo i primjere za muški rod imenica *osnov* i *posjet* te njihove ženske inačice *osnova* i *posjeta*. Još su Guberina i Krstić u svojim *Razlikama* navodili *osnovu* kao primjer imenice ženskoga roda e-vrste sklonidbe i kao običniju inačicu u hrvatskome standardnom jeziku. (Guberina i Krstić 1940) Primjeri su muškoga roda: *pobjeda narodnog fronta* (1/3), *Narodni front Jugoslavije* (1/4), *na širokom frontu* (187/5); *Na osnovu odobrenja* (8/4) *Na osnovu gore iznijetog* (60/3), *na osnovu datih smjernica* (179/1), *bez ikakvog osnova* (188/4); *zadnji posjet* (35/4), *Posjet djeci*; *ovaj posjet* (61/3), *Završen posjet* (290/1). Slijede inačice ženskoga roda: *Narodna fronta* (18/1), *Na fronti* (67/4), *članovi fronte* (117/4), *u proširenom odboru fronte* (169/2); *Na osnovi partijske linije* (37/2), *na čvrstoj osnovi* (200/2); *Dolazi li u dom netko u posjetu* (54/3), *povodom prijateljske posjete* (149/1), *moramo utvrditi da je posjeta u Marušićima bila jako malena* (149/2), *Nismo im najavili posjetu* (247/3).

3.4. Sintaktička razina

3.4.1. Pasivni oblici

U našem smo korpusu pronašli brojne primjere za pasiv koji je uobičajen za jezik novina danas, osobito u naslovima, ali onodobna norma smatra da „naš jezik ne voli trpnog stanja (pasiva), pa ga ne treba upotrebljavati.“ (Hraste i Živković 1950: 156) Jednaku preporuku pronalazimo i u 4. izdanju Florschützove gramatike. (Florschütz

1940) U *Hrvatskome* su *listu* najbrojniji primjeri tzv. *pravog* (*pridjevskog*) *pasiva* koji se tvori pomoćnim glagolom *biti* i trpnim glagolskim pridjevom (Silić i Pranjković 2007): *Pošto su pročitani referati* (3/2), *postignuti su također hvalevrijedni uspjesi* (33/2), u *Bujama je izvršen pokušaj ubistva* (34/2), *Pokrenuto je takmičenje* (61/3), *održani su izbori* (65/1), *postignuta su još dva odlična rezultata* (114/4), *partija je bila prekinuta* (187/6), *nije im izdat dokumenat* (213/1), *Konstatirano je* (290/2), *Donešeno je niz važnih odluka* (308/2). Pronašli smo nekoliko primjera pasiva koji se tvori povratnom zamjenicom *se* i aktivnim oblicima glagola: *radilo se na završnim radovima* (11/4), *Postavlja se pitanje* (179/1) te pasivne konstrukcije s vršiteljem radnje: *pozvan je od ministra vanjskih poslova Velike Britanije* (129/4), *Burno pozdravljen od narodnih poslanika* (136/1), *biva iskorištavana od zlonamjernih elemenata* (151/1).⁷³

3.4.2. *Da* s prezentom

Dok neki autori smatraju da umjesto infinitiva može kao dopuna glagolima služiti prezent s *da* jer u značenju nema nikakve razlike te da je kao dopuna imenicama i pridjevima običniji prezent s *da* (Brabec i dr. 1952), Brozović misli da se ne mogu uvijek zamijeniti jer „jednom njihova zamjena samo nijansira značenje, drugi put ga posve mijenja“, iako se slaže s tvrdnjom da u većini primjera razlike u značenju nema. (Brozović 1953: 15–16) U našem se korpusu *da* s prezentom javlja često: *nije mogao da sakrije* (16/1), *narod hoće da živi i gradi* (62/2), *Zakoni mogu da otkrivaju zločine, ali ne mogu da ih iskorijene.* (127/6), *spremni u ovim historijskim danima da očuvamo hladnokrvnost* (141/1), *nastoji da ih ukloni* (173/3), *nisam mogao da sasvim razumijem* (209/3), *moram da izjavim* (219/1), *Upravo se spremamo da upitamo* (232–233/4), *budući su morali da odu* (289/4), *nije prestala da postoji* (307/3). Uz njih se, iako rjeđe, upotrebljava i infinitiv: *da li treba tražiti smanjenje naoružanja* (158/4), *sada treba ići utrim putem* (286/1).

3.5. Tvorbena razina

3.5.1. Sufiksi

Na tvorbenoj smo razini uočili da se u imenica koje znače vršitelja radnje, u N. jednine i G. množine pojavljuje gotovo uvijek sufiks *-lac*: *gledaoci* (53/4, 60/3, 69/3), *rukovodioci* (61/1, 66/1, 220/2), *posjetioci* (69/3, 89/1), *ličilac* (82/2), *čitaoci* (90/2, 102/4, 313/1), *tužilac* (100/4, 116/4), *oslobodioci* (133/4), *nosilac* (140/1),

73 Pasivne se konstrukcije s vršiteljem radnje u našem jeziku rijetko upotrebljavaju. (Brabec i dr. 1952)

uživaoca (143/5), *činilac* (158/4), *pratiocima* (266/2), *podnosilac* (290/2), *vršilac dužnosti* (308/1), *slušalaca* (66/4, 165/4). Sufiks *-telj* pronašli smo u primjerima: *Svim saradnicima i čitateljima* (11/2), *upravitelj* (313/2). Iako su oba sufiksa ravnopravna i jednakovrijedna te oba pripadaju hrvatskomu tvorbenom sloju, možemo zaključiti kako u praksi 40-ih i 50-ih godina prošloga stoljeća prevladava sufiks *-lac*. Babić 60-ih godina 20. st. piše da tvorbenu prednost ipak treba dati sufiksu *-telj*. (Babić 1963)

Također, u analiziranoj smo građi pronašli isključivo primjere sa sufiksom *-ioni*: *koncentracioni* (14/4, 67/1), *političko-organizacioni* (51/5), *organizacioni* (65/2, 118/3, 155/1), *apelacioni* (64/1, 148/4, 241/1), *investicioni* (70/2, 311/2), *likvidacioni* (117/4), *egzibicionoj* (156/6), *kandidacione* (168/2), *amortizacionog* (202/3), *koordinacioni* (292/2). Pridjevski se sufiks *-ioni*, iako je u svemu ravnopravan sa sufiksom *-ski*, u nas zadržao do 60-ih godina 20. st. kada sve više iščezava zbog preporuka jezikoslovaca da prednost nad sufiksom stranoga podrijetla treba imati domaći sufiks *-ski*. (Babić 2009)

3.5.2. Prefiksi

Prefiks *van-* jednakoga je značenja kao i prefiks *izvan-* i u „hrvatskom je književnom jeziku normalnije upotrebljavati prefikse *izvan-* i *ne-*“. (Babić 1991: 412) Sljedeći primjeri: *vanredno* (71/4, 207/3, 230/2, 309/1), *vanškolskog rada* (87/2), *vanredni* (152/4), *vanpartijci* (159/6, 167/1), *vanškolskom* (161/2, 200/1), *vanrednu* (310/1) pokazuju da se prefiks *van-* u ovome listu često upotrebljavao.

3.6. Leksička razina

Na leksičkoj se razini izdvajaju „česte višečlane poluterminologizirane ustaljene veze leksema“ (Samardžija 2002: 58), primjerice: *u interesu čitavog radnog naroda* (2/1), *radni narod* (7/1), što pružaju radnom narodu mogućnost (21/2), *našeg radnog naroda* (27/1), *na svim sektorima radničkog i demokratskog pokreta* (37/2), *planski rad* (39/1), *radne akcije* (57/2), *radni ljudi* (77/2), *organizacija poduzeća* (54/2).

Iz mnoštva društveno-političkih konstrukcija izdvojit ćemo one s leksemima *borba* i *bitka* u najrazličitijim kontekstima: *u borbi za demokraciju* (1/1, 3/2), *u borbi za svoja prava* (7/1), *u borbi za slobodu* (45/2), *Borba za taj bolji život*, *borba za izgradnju zemlje* (66/1), *Borbe za nacionalne i druge slobode u Istri* (67/1), *u prvim borbama protiv Mrakovih ustaških zločinaca* (147/5), *borba mišljenja* (159/4), *Bitka za pšenicu* (189/6), *nosilac borbe za hrvatski jezik i narodnu svijest* (196/2), *poslije vjekovnih borbi* (222/1), *u novoj bitci* (30/4), *Nova bitka je započela!* (31/2). Može se

pretpostaviti da je njihova pojavnost uvelike posljedica i rezultat društveno-političke situacije, one poslijeratne.

Iako su se hrvatski i srpski jezik u tzv. *avnojškome razdoblju*, dakle poslije 1945. godine, smatrali posebnim jezicima “što je bio i svojevrsan odgovor Partije na starojugoslavensku unitarističku jezičnu politiku“ (Pranjeković 2006: 29), u našem smu korpusu pronašli podosta leksema koji su karakteristični za srpski jezik⁷⁴, čime se ukazuje da su u praksi potvrđeni primjeri koji nisu u skladu s tadašnjom jezičnom politikom, već naznačuju buduće pravopisno i jezično približavanje ovih dvaju jezika: *dešava* (4/3), *hiljada* (5/6, 23/1, 111/1, 137/3, 247/1, 260/1), *saradnicima* (11/2), *reakcioneri* (33/4), *milicioneri* (50/3, 54/4, 247/2), *saopćenje* (54/1, 60/4), *teniseri* (55/4), *učešće* (64/1, 78/2), *funkcioneri* (74/4), *miliona* (86/1, 132/3, 292/1), *futbaleri* (94/4), *uhapšen* (133/4), *naučenjaci* (125/6), *duvao je* (126/1), *stanovište* (126/4), *saradnju* (129/4), *saobraćaj* (130/3, 286/1), *bombardovanje iz vazduha* (144/2), *prvostepene* (146/6), *talase* (151/5), *mobilišu* (158/1), *sopstvenog* (176/3), *sijalica* (196/1), *prećutno* (201/1), *nedisciplinovani* (232-233/2), *učesnici* (253/4), *angažovanje* (254/2), *časovima* (256/1), *preduslovi* (310/1).

Potvrđeni su i brojni internacionalizmi, koji najčešće potječu „iz političkoga podstila administrativnog stila hrvatskoga standardnog jezika, odakle su, snagom partijskopoličkog autoriteta i s njim povezane posvemašnje kontrole medija, takva leksička rješenja prilično brzo preuzimana u druge funkcionalne stilove“ (Samardžija 2002: 48): *kongres* (2/4, 3/1, 7/1, 37/6), *partizani* (4/1), *centar* (22/2), *reakcije* (23/1), *delegacije* (37/3), *pioniri* (25/4, 61/3, 110/1), *sekretara* (45/1, 122/2), *revolucija* (71/1), *demonstriraju* (136/1), *ambasador* (138/4), *komandanta* (146/1), *pod jarmom eksploatacije* (146/5), *ultimatum* (207/1), *konstatacija* (216/2), *sekretarijata* (203-204/1).

Na ovoj ćemo razini spomenuti i pisanje naziva za mjesece, za čiju su se hrvatsku varijantu domaći jezikoslovci zalagali još 40-ih godina 20. st. (Guberina i Krstić 1940) U *Hrvatskome* su *glasu* podjednako potvrđeni i prema hrvatskome: *veljače* (9/2, 250-251/2), *ožujka* (16/4, 135/4), *travnja* (50/4, 137/2), *lipnja* (104/3, 149/4, 311/4), *rujna* (207/3, 263/4), i prema latinskome nazivu, koji se više rabe u tekstovima političke naravi, proglasima, odlukama i slično: *januara* (5/1, 158/6, 240/5), *aprila* (45/1, 125/6, 193/3), *augusta* (157/3, 263/1, 309/1), *septembra* (13/4, 180/3, 211/1, 309/1), *oktobra* (163/4, 173/3, 256/1), *decembra* (122/2, 321/3).

Na kraju ovoga dijela navest ćemo još jednu korpusnu dvojbu, a to je leksem (i njegova rječotvorna porodica) *sport*, odnosno *šport*. U prvim godištima izlaženja lista imamo obje inačice, a na kraju ostaje samo *sport*: *šport* (3/4, 4/4), *športsko* (7/2), *na*

74 Ima i primjera rusizama, koji su u hrvatski ušli posredstvom srpskoga. (Samardžija 2002)

športskom igralištu (15/1), *športska* (15/2), *športaši* (127/6); *sport* (1/4, 6/4, 50/4, 235/6), *sporta* (235/6), *nesportski* (241/3), *sportske igre* (287/3), *na sportskom i kulturnom polju* (293/1). U Boranićevim su pravopisima 1947. i 1951. navedene obje inačice s napomenom da se *šport* ne upotrebljava u književnome jeziku. Jednako ih tako Klaić (1951: 632 i 653) obje navodi, ali pod natuknicom *šport* samo ukazuje na natuknicu *sport*, za koju piše da je iz engleskoga jezika.

3.7. Stilska razina

Jezik tiskanih medija, odnosno njihov stil, oduvijek je pod snažnim utjecajem političkoga govora. Osobito je to naglašeno za političkih previranja, kada je ideološka funkcija novinarstva jednako važna kao i informativna. „Čak i oni žurnalistički žanrovi koji na prvi pogled nisu ubjeđivački, već su dominantno informativni – npr. informacija ili vijest, mogu biti u funkciji realizacije uvjeravanja, odnosno mogu imati jaku ideološku potku.“ (Katnić-Bakaršić 2001: 160) U *Hrvatskome glasu* takve su težnje vidljive ponajprije u obilju jezičnih ideologema, koji su katkada pisani velikim početnim slovom: *koji je sve dao za Revoluciju, koji se do posljednjeg daha borio za dobro Čovjeka* (125/1), ali i u čestim izravnim zapovijedima ili preporukama za ponašanje i djelovanje čitatelja, odnosno zajednice: *odmah se mora pristupiti njezinom suzbijanju* (149/5), *Našu poljoprivredu moramo osloboditi elemenata administrativnog rukovođenja* (187/3), *Treba povesti najoštriju borbu* (4/2), *omladina treba da uredi igralište* (28/1), *trebalo bi da se izgrade statuti* (290/1), *Želimo biti bolji i napredniji* (10/2), *Posvetimo najveću pažnju nacionalnom osvješćivanju Hrvata Bujštine* (26/1), *Pretplaćivajte se na naše novine* (135/6).

3.7.1. Nominalizacija

Nominalizacija ili zamjena samoznačnoga glagola suznačnim i odglagolnom imenicom jedno je od najčešćih i najuočljivijih stilskih obilježja *Hrvatskoga glasa*, a ujedno i prepoznatljivo obilježje administrativno-poslovnoga stila: *omladina je izručila pozdrave* (37/5), *Kako su se nekad vršili izbori* (44/3), *Dati su nam svi uslovi* (25/1), *voditi borbu* (55/2, 62/6, 175/3, 253/2), *Pala je odluka* (34/1), *kada se postavilo pitanje* (136/3), *pružiti punu pomoć* (150/2), *vršiti otkup grožđa* (153/2), *vrši se investiciono ulaganje* (178/1), *vršiti diskriminaciju* (227/1), *donešena je odluka* (286/1), *dati jednu općenitu ocjenu* (290/2), *o kojima su se vodili razgovori* (308/1).

3.7.2. Eksplicitnost

Eksplicitan ili potpuno iskazan način izražavanja proizlazi iz potrebe za jasnoćom koja se također vezuje uz administrativno-poslovni stil, a prenijela se u jezik i stil *Hrvatskoga glasa*. Potvrđuje se to čestom pojavom izraza u pogledu, u okviru, na temelju, na osnovi, u sklopu, u cilju, na polju, u oblasti: *Na osnovi partijske linije* (37/2), *Na temelju izvještaja* (20/2), *Na temelju tako formiranih cijena* (95/1), *U sklopu ovog studentskog društva* (34/3), *U sklopu diskriminatorne i neprijateljske politike* (45/8), *u cilju odgajanja novog naraštaja* (57/3), *na sveopćem prosvjetnom, ekonomskom, nacionalnom i političkom polju* (180/4), *u oblasti lingvistike* (66/4) *učestvuje u svim oblastima društvene djelatnosti* (229/2), *u okviru opće politike fašizma* (35/2), *u pogledu kanalizacije* (234/2).

3.7.3. Pleonazmi

Potreba za eksplicitnošću ili potpuno iskazanim načinom izražavanja dovodi do pleonazama, „jedne od najvećih bolesti administrativno-poslovnoga stila“ (Silić i Pranjkić 2007: 380), koja se potom proširila u ostale funkcionalne stilove. Primjerice, česti su prijedložni izrazi u kojima se imena mjeseci zalihosno objašnjavaju imenicom *mjesec*: *u mjesecu travnju* (29/2), *koncem mjeseca kolovoza* (61/2), *početkom mjeseca maja* (53/2), *od mjeseca maja* (149/1). Uzrok tomu pleonazmu Glušac (2013: 149) pronalazi u jezičnoj normi prve polovice 20. stoljeća, koja propisuje obveznu uporabu atributa *mjesec* uz imena mjeseci u besprijedložnim genitivnim izrazima, što se kasnije analogijom proširilo na ostale izraze s nazivima mjeseci. „Zato nije dobro, kako u novije vrijeme neki pišu na pr. u Zagrebu maja 1920., nego treba: mjeseca maja.“ (Maretić 1924: 199) Na nepotrebnost imenice *vrijeme* u izrazima trajanja ili vremenske mjere upozoravala je i tadašnja gramatika s preporukom da se za *vrijeme* zamijeni jednostavnijim izrazom *za*. (Brabec i dr. 1952) Isto je s imenicama *razdoblje* i *trajanje*: *u vrijeme kasnog proljeća* (1/2), *U vrijeme narodnooslobodilačke borbe* (31/3), *u razdoblju od 23. do 29. ovog mjeseca* (75/2), *već dugo vremena* (138/2), *u kratkom vremenskom periodu* (145/2), *na kaznu zatvora u trajanju jednoga mjeseca i 10 dana* (161/6), *kratko vremensko razdoblje* (231/1).

I ostali su se izdvojeni pleonazmi u jeziku održali do danas: *na području Bujštine* (21/4), *na čitavom području kotara* (28/1), *Osim već gore spomenutih radova* (52/3), *Radi svega gore rečenog* (61/3), *Sve gore navedeno pokazuje* (107/1), *No međutim onda je već bilo kasno.* (131/2), *sniziti punu cijenu koštanja* (132/2), *2 godine dana* (203–204/3).

4. Teme o jeziku u *Hrvatskome listu*

Zabrana uporabe hrvatskoga jezika u svim društvenim područjima, zabrana tiska i nacionalnoga imena, zatvaranje hrvatskih škola i čitaonica, talijanizacija toponima i antroponima neke su od metoda kojima su talijanski iredentisti nastojali zatrti svijest o nacionalnom i kulturnom identitetu istarskih Hrvata. Jedan od načina da im se odupru bila su glasila⁷⁵ i u njima se nerijetko piše upravo o tim problemima. Na sustavnu talijanizaciju imena i prezimena te naziva sela, brda i dolina u Istri upozorava se u *Hrvatskome glasu* člankom *Da se ne zaboravi! Kako su nam mijenjali prezimena* (232–233/5) gdje se autori prisjećaju promjene naziva ovih toponima: Šmarje u Monte, Boršt u Boste, Krkavče u Carcasse, Dolina u San Dorlingo della Valle. Napominje se da Dekretima o izmjeni hrvatskih prezimena koje su izdavale prefekture u Trstu, Puli i Rijeci prema članku prvom kraljevskoga zakona o izmjeni prezimena na talijanski oblik prezime Babić postaje Balbi ili Babi, Jerman Germani, Jeličić Gelini. Nadalje, traže vraćanje hrvatskih imena na talijanski ili latinski oblik jer se smatra da su Istrani nekad imali talijanska ili latinska imena koja su „slavizirali“. Također, spominje se da su državni službenici zbog straha da ne izgube svoj posao bili prisiljeni tražiti promjenu prezimena u talijanski oblik. Na to se upozorava i u članku *Terror, ekonomsko uništavanje i zabrana hrvatskog jezika* (24/1).

Temom su u *Hrvatskome glasu* i školstvo i učitelji. U školama se pružao čvrst otpor odnarođivanju, bila su to uporišta narodnooslobodilačke borbe, sloma fašizma i napretka toga kraja pa ponajviše ima tekstova posvećenih upravo otvaranju novih hrvatskih škola: *Otvaranje nove hrvatske škole* (2/2), *Otvorene još dvije hrvatske škole* (2/2), *Druga godina rada Hrvatske gimnazije u Bujama* (11/3), *Prve hrvatske škole na Bujštini* (250–251/4), *Kako je otvorena hrvatska škola u Materadi* (288/4), *O hrvatskim učiteljima koji su službovali na Družbinjoj školi u Materadi* (290/4). Vrlo su zanimljivi i tekstovi o početcima školstva na Grožnjanštini. U članku *Prvi susreti hrvatskog učitelja s Martinčićima* (254/4) jasno se može uočiti stajalište talijanske vlasti prema otvaranju hrvatskih škola, ali i ustrajnost domaćih ljudi da se govori na hrvatskome jeziku. Hrvatski učitelj Ivo Jardas prisjeća se tako svoga dolaska prije četrdesetak godina u školu Družbe sv. Ćirila i Metoda u Martinčićima gdje je talijanska vlast zabranila glagoljicu. Dubok trag na njega ostavlja susret domaćeg seljaka barba Jakoma i talijanskoga iredentista koji je ometao otvaranje hrvatske škole zbog čega mu je barba Jakomo zaprijetio: „Dokle ja pasan z vozon oni brig, moraš kričat: Živila hrvatska škola, a ako ne primen te za rame i nosim te va Mirnu.“ Člankom *Početak*

⁷⁵ Zanimljive tekstove o tim temama pronalazimo i u drugim istarskim glasilima, primjerice u *Našoj slogi*, *Hrvatskome listu* i *Istarskome borcu*.

škole u Martinčićima (255/4) Ivo Jardas upoznaje nas s radom škole koju su pohađala sva djeca, njih sto deset, osim djece koja su živjela unutar gradskih zidina gdje su bila irendentistička gnijezda. Popis učenika morali su poslati u Grožnjan, a reakcija čelnih općinskih ljudi, Talijana, bila je: „Nostra lingua ufficiale è italiana! Altro niente, e niente, e niente!“ Na to im je učitelj Jardas odgovorio: „Jezik u školi Družbe sv. Ćirila i Metoda i jezik naroda ovog školskog područja je hrvatski, samo hrvatski i nikakav drugačiji!“ Škola je bila dobra i poznata pa su i tri Talijanke željele da u njoj ručni rad uče njihove kćeri. Međutim, kada se za to pročulo u talijanskim krugovima, bile su kažnjene, a djevojčicama su zabranili odlazak u školu.

Dvojezičnosti i trojezičnosti, tj. ravnopravnosti hrvatskoga, slovenskoga i talijanskoga jezika dotiču se u članku *Ravnopravnost jezika riješena je još u toku oslobodilačkog rata* (1/1) gdje jasno ističu da su sva tri jezika ravnopravna te da su se ta tri naroda zajedno borila protiv fašizma i za nacionalnu ravnopravnost. Nadalje, u članku *Učimo naš materinski jezik i čistimo ga od stranih natruha* (22/2) upozorava se na dvojezične nazive ulica u kojima se pojavljuju brojne pravopisne i gramatičke pogreške, unatoč tomu što je osnovana „komisija za čistoću jezika“ koja se time trebala pozabaviti.

O problemu hrvatskoga jezika u administraciji saznajemo iz *Pisma uredništvu* (234/5) koje potpisuje Ernest Martinčić. U administraciji Kotarskoga vodovoda račune su još pisali na talijanskome jeziku, iako su njihovi službenici znali i hrvatski. O sličnoj temi, odnosno o zabrani hrvatskoga jezika u svim javnim uredima i kaznama koje su dobili zbog nepoštivanja zabrane (smrt, progon, paljenje imovine) saznajemo iz članka *Učimo naš materinski jezik i čistimo ga od stranih natruha* (22/2).

U članku *Konferencija za štampu sa svećenicima našeg i koparskog kotara* (254/3) raspravlja se o zaprekama pri obavljanju službe božje i ostalih obreda na slovenskome i hrvatskome jeziku. Svećenik Josip Soša prisjeća se da se za vrijeme Austrije u mnogim župama na bujskome području u crkvi rabio hrvatski jezik, što je prekinuto dolaskom Italije na vlast. S istim su se problemom susreli i slovenski svećenici u Kopru gdje talijanski jezik potiskuje slovenski.

Iz članka *Mi ne ćemo ni talijanske ni latinske molitve* (256/4) saznajemo o otporu djece prema *nehrvatskome* vjeronauku, a posebno je upečatljiv govor učenika Tone Altina: „Mi nećemo ni talijanske ni latinske molitve. Štrajk, štrajk, štrajk (...) Mi smo Hrvati i učiti ćemo samo hrvatski.“ Saznajemo također da su večernju školu pohađali ili nepismeni ljudi ili oni koji su znali talijanski jezik. Ondje bi im učitelj čitao članke iz *Sloge*, tršćanske *Edinosti* i Supilova *Riječkog novog lista*, tada najnaprednijega lista na slavenskome jugu. Za one, pak, koji su posao tražili na željeznici bio je organiziran tečaj njemačkoga jezika.

Svijest o velikome broju nepismenih ljudi i lošem poznavanju hrvatskoga jezika nastojali su popraviti brojnim tečajevima, o čemu nam svjedoče ovi članci: *Tečaj hrvatskoga jezika u Novigradu* (253/2), *Završio tečaj hrvatskoga jezika u Momjanu* (247/5) *Tečaj hrvatskog jezika u Tribanu* (2/2), *Uspješno je završen večernji tečaj hrvatskog jezika* (10/2), *Analfabetski tečajevi* (2/2), *Nepismenost u Bujštini nestaje* (5/2).

5. Zaključak

Hrvatski glas, tjednik koji je izlazio na Bujštini u vrijeme velikih političkih promjena, imao je važnu ulogu u širenju hrvatskoga jezika, pismenosti i kulture na području koje je pretrpjelo sustavnu talijanizaciju. Upravo je stoga bilo osobito važno analizirati pravopis, jezik i stil lista te usporediti s onodobnim normativnim priručnicima. Sadržajnom analizom članaka u kojima se spominje odnos prema jeziku ukazana je jezična politika vremena, koja je uključivala ravnopravnost hrvatskoga, talijanskoga i slovenskoga jezika, ali i brigu o jezičnoj pravilnosti, opismenjivanju stanovništva i otvaranju škola na hrvatskome jeziku. Ipak, analizom su utvrđena određena odstupanja od normativnih priručnika te velik broj srpskih leksema unatoč stavu da su u tzv. *avnojskome razdoblju* hrvatski i srpski posebni jezici. Vrijeme i mjesto izlaženja *Hrvatskoga glasa*, ali i prinos novinara amatera koji su često izjednačivali politički govor i administrativno-poslovni stil sa standardnim jezikom, snažno su utjecali na javljanje stilskih obilježja poput nominalnosti, eksplicitnosti, pleonastičnosti, ali i izražene uvjeravačke i ideološke funkcije. Ta pojava izjednačivanja jezika i stila administrativnih i novinskih tekstova, odnosno prodora obilježja administrativno-poslovnoga stila u novinarstvo, održala se do danas. U kasnijim je godinama izlaženja u *Hrvatskome glasu* otvoren prostor za oglašavanje te su objavljene prve reklame, koje nisu bile predmetom ovoga istraživanja, ali bi buduća istraživanja valjalo usmjeriti k reklamnome stilu i primijenjenim reklamnim strategijama.

Literatura

- Babić, Stjepan, 1963. Žigosani sufiks -telj. *Jezik* 4. 113–116.
- Babić, Stjepan, 1991. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*. Zagreb: HAZU.
- Babić, Stjepan, 2009. Hrvatski jezik za komunističkoga razdoblja. *Jezik* 3. 110–111.
- Badurina, Lada, 1996. *Kratka osnova hrvatskoga pravopisanja*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- Badurina, Lada, 2017. *Pravopisne studije*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Boranić, Dragutin, ⁹1947; ¹⁰1951. *Pravopis hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Brabec, Ivan i dr., 1952. *Gramatika hrvatskoga ili srpskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Broz, Ivan, 1892. *Hrvatski pravopis*. Zagreb: Naklada kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade.
- Brozović, Dalibor, 1953. O vrijednosti infinitiva i prezenta s veznikom *da*. *Jezik* 1. 13–18.
- Čučić, Tomislav, 2015. *Pravopisna norma*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Florschütz, Josip, 1940. *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Naklada školskih knjiga i tiskarnica Banovine Hrvatske.
- Glušac, Maja, 2013. Pleonazmi u publicističkom stilu hrvatskoga jezika. *Jezik kao informacija* (ur. A. Peti-Stantić i M.-M. Stanojević). Zagreb: Srednja Europa. 143–158.
- Guberina, Petar i Krstić, Kruno, 1940. *Razlike između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Hraste, Mate i Živković, Sreten, 1950. *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Nakladni zavod Hrvatske.
- Katnić-Bakaršić, Marina, 2001. *Stilistika*. Sarajevo: Svjetlost.
- Klaić, Bratoljub, 1951. *Rječnik stranih riječi, izraza i kratica*. Zagreb: Zora.
- Maretić, Tomislav, 1924. *Hrvatski ili srpski jezični savjetnik*. Zagreb: JAZU.
- Pranjković, Ivo, 2006. Hrvatski jezik od godine 1945. do 2000. *Hrvatski jezik u XX. stoljeću. Zbornik radova sa znanstvenog skupa* (ur. J. Hekman). Zagreb: Matica hrvatska. 29–58.
- Pranjković, Ivo i Silić, Josip, 2007. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Pravopisna komisija, 1960. *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim rječnikom*. Zagreb – Novi Sad: Matica hrvatska i Matica srpska.
- Samardžija, Marko, 2002. *Nekoć i nedavno: odabrane teme iz leksikologije i novije povijesti hrvatskoga standardnog jezika*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka.
- Samardžija, Marko, 2014. *Hrvatski jezik u stoljeću velikih promjena*. Zaprešić: Vlastita naklada.

La lingua e l'ortografia di *Hrvatski glas* di Buie

Hrvatski glas è stato un settimanale pubblicato ininterrottamente dal 1947 al 1955. Il territorio di Buie fa parte di quelle zone istriane nelle quali il bilinguismo e la lingua italiana sono specifici fino ad oggi e quindi l'importanza delle pubblicazioni in lingua croata sta anche nell'istruzione del popolo. Nell'opera vengono analizzate l'ortografia e la lingua usata secondo diversi livelli: fonologia, morfologia e formazione delle parole, sintassi e stile, tenendo conto del periodo di pubblicazione del settimanale. L'interesse particolare viene riservato agli argomenti che riguardano più o meno direttamente la lingua e il rapporto con la lingua italiana come peculiarità di questo ambiente.

Parole chiave: Istria, *Hrvatski glas*, lingua, ortografia

Jezik in pravopis bujskega tednika *Hrvatski glas*

V Bujah je od leta 1947 do 1955 nepretrgano izhajal tednik *Hrvatski glas*. Ker Buje z okolico sodijo v tisti del Istre, za katerega sta dvojezičnost in vpliv italijanskega jezika značilna vse do danes, so bile publikacije v hrvaškem jeziku pomembne tudi zaradi svojevrstnega opismenjevanja prebivalstva. V prispevku analiziramo pravopis in jezik tednika po ravninah, od glasoslovne, oblikoslovne, tvorbene, skladske do slogovne, pri čemer je upoštevan tudi čas izhajanja tednika. Pozornost smo posvetili predvsem temam, ki se bolj ali manj neposredno dotikajo jezika in odnosa z italijanskim jezikom, pa tudi posebnostim istrskega podnebja.

Ključne besede: Istra, *Hrvatski glas*, jezik, pravopis